

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЕКТОРУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Ефективне функціонування економіки будь-якої країни неможливе без фінансової системи, яка покликана забезпечувати економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів між окремими її галузями. Такий перерозподіл забезпечують банківські і небанківські фінансові установи.

Особливого значення на сучасному етапі розвитку фінансової системи набувають небанківські фінансові установи, діяльність яких на фінансовому ринку набуває все більшого значення. Вони дозволяють покращити сферу фінансового обслуговування як підприємств, так і фізичних осіб.

Теоретичні і практичні дослідження науковців у сфері небанківських фінансових установ здебільшого направлені на вивченні питань, пов'язаних із державним регулюванням ринку небанківських фінансових послуг [2], напрямів їх діяльності та вплив на економічне зростання економіки [1].

Як показує досвід країн Європейського Союзу та США, в яких небанківські фінансові установи складають переважну частину фінансового сектору, вони забезпечують життєздатність та стабільність фінансової системи та створюють конкурентне середовище у сфері фінансових послуг.

До складу небанківських фінансового сектора відносять: страховий (страхові компанії, страхові/перестрахові брокери (резиденти, нерезиденти); недержавного пенсійного забезпечення (недержавні пенсійні фонди, адміністратори недержавних пенсійних фондів); кредитний (Бюро кредитних історій, кредитні спілки, юридичні особи публічного права, інші кредитні установи); ломбарди; аудиторські фірми та аудитори, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ; фінансові компанії та юридичні особи, які не мають статусу фінансових установ, але можуть згідно із законодавством надавати фінансові послуги (лізингові компанії); довірчі товариства; фінансові компанії, що надають фінансові послуги, зокрема, з переказу грошових коштів, обміну валют, надання факторингу, гарантій та поручительств, коштів у позику, у т.ч. на умовах фінансового кредиту, управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю.

Наразі основні суб'єкти інфраструктури ринку небанківських фінансових представлени наступними видами (табл. 1).

Таблиця 1

Основні установи небанківських фінансових послуг
станом на 1.01.2018 р. [4]

Інститути ринків фінансових послуг	Кількість установ	Обсяг активів, млрд. грн.
1. Фінансові компанії	818	107,8
2. Страхові компанії	294	57,4
3. Ломбарди	415	3,8
4. Кредитні установи	378	0,8

Також на ринку здійснюють свою діяльність кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди та лізингові компанії, обсяг активів за якими значно менший за у представлених у таблиці установах.

Не дивлячись на те, що за останні роки кількість установ зменшилась, значно зросли обсяги послуг, що ними надаються [4]. Збільшенню обсягів послуг небанківськими фінансовими установами сприяло і те, що в Україні значно скоротилася кількість банківських установ. Також послуги таких компаній відрізняються простішими процедурами оформлення, нижчими вимогами до платоспроможності позичальників, наявністю великої кількості центрів обслуговування.

На сьогодні ринок фінансових послуг в Україні перебуває на етапі формування з метою наближення до європейських стандартів. Це вимагає перегляду підходів щодо державного регулювання небанківського сектору фінансових послуг а також потребує вирішення велика кількість проблем, зокрема: низький рівень довіри споживачів фінансових послуг, недостатньо розвинута інфраструктура фінансового ринку, окремі випадки несумлінного ставлення фінансових посередників до клієнтів, неналежний законодавчий захист споживачів фінансових послуг та інвесторів тощо.

З формуванням розвинутого ринку фінансових послуг пов'язано і питання вдосконалення його регулювання. З цією метою розроблений законопроект № 2413-а «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг». У ньому передбачена ліквідація Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та передача її функцій НБУ та Національній комісії з цінних паперів і фондового ринку.

Так, згідно з законопроектами, нагляд та регуляція ринку страхових, лізингових та факторингових компаній, кредитних спілок, бюро кредитних історій, ломбардів та інших фінансових компаній перейде до НБУ. До НКЦПФР перейде регулювання недержавних пенсійних фондів та фондів фінансування будівництва і фондів операцій з нерухомістю. Такий розподіл сприятиме більшій прозорості державного регулювання фінансового ринку та оптимізації регуляторного впливу на його учасників. Регулювання наблизиться до стандартів, що діють у банківському секторі із урахуванням найкращих міжнародних практик [3].

Поступове запровадження нового регулювання повинно покращити інвестиційну привабливість та забезпечити більшу прозорість небанківського фінансового сектору, а також сприяти захисту споживачів фінансових послуг та запобігати незаконним практикам на ринку. Крім того, нове регулювання має запровадити рівні умови діяльності для небанківських фінансових установ та банків і посприяти розбудові конкурентного середовища для надання фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. Клименко О.В. Розвиток системи регулювання небанківських фінансових послуг в Україні / О.В. Клименко // Економіка України. – 2014. – № 5. – С. 58–68.

2. Литвин П.В. Небанківські фінансові інститути: особливості функціонування механізмів державного регулювання / П.В. Литвин // Науковий вісник Академії муніципального управління : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка. – К.: АМУ, 2012. – Вип. 4. – С. 211–218. – (Серія «Управління»).

3. Національний банк закликає Верховну Раду підтримати консолідацію регулювання фінансових ринків. – Електронний ресурс: Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article;jsessionid=92C6EF1FDD4658801B9FA94B65V4638C?art_id=30145378&showTitle=true

4. Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на виконання повноважень Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Звіт Рахункової палати України від 28.08.2018 р. № 22–3. – Електронний ресурс: Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16757451/zvit_22-3_2018.pdf?main

5. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг №2413а від 20.07.2015. – Електронний ресурс: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DH1V1DAA.html